

Behövs hjälptelefoner och handbrandsläckare i svenska vägtunnlar?

I svenska vägtunnlar har det länge varit krav på att det ska finnas hjälptelefoner och handbrandsläckare. Men hur mycket nytta bidrar dessa verkligen med? Är de värda pengarna de kostar att installera och underhålla? Denna studie tyder på att varken hjälptelefoner eller handbrandsläckare är samhällsekonomiskt lönsamma i svenska vägtunnlar, åtminstone inte enligt studiens antaganden.

I svenska vägtunnlar finns hjälptelefoner och handbrandsläckare utplacerade var 150 meter till följd av kraven som släpptes av EU år 2004. I takt med utvecklingen av alternativa riskreducerande åtgärder, som exempelvis mobiltelefoner och sprinkler, har nyttan med hjälptelefoner och handbrandsläckare börjat ifrågasättas. Därför är det relevant att utreda om dessa åtgärder fyller sin förväntade funktion och vilken nytta de genererar. Frågan är om de faktiskt är värda pengarna de kostar i moderna svenska vägtunnlar.

I studien jämfördes den förväntade nyttan med hjälptelefoner och handbrandsläckare med kostnaderna för att köpa in, installera och underhålla dem. Studien utgår från en representativ ”generisk tunnel” framtagen tillsammans med Trafikverket baserad på hur en genomsnittlig svensk tunnel förväntas utformas.

Hjälptelefoners förväntade funktion är bland annat att i ett tidigt skede ge möjlighet för trafikanter att tillkalla räddningstjänst. Funktionen har idag i stor utsträckning ersatts av mobiltelefoner och avancerade detektionssystem. När det sker en olycka i en tunnel är det mycket vanligare att folk tar upp sin mobil för att ringa efter hjälp, och dagens detektionssystem detekterar bränder så fort att trafikanter sällan behöver använda en hjälptelefon. Därför har hjälptelefoner en

begränsad nytta, samtidigt som kostnaderna för dem är höga.

Handbrandsläckares förväntade funktion är att ge trafikanter en möjlighet att själva släcka bränder som uppstår i deras eller någon annans fordon och därmed begränsa konsekvenserna. Störst möjlighet finns att släcka bränder i personbilar då personbilsbränder växer relativt långsamt. Dessa bränder leder dock oftast inte till några dödsfall i moderna vägtunnlar. Bränder i tyngre fordon, såsom bussar och lastbilar, som leder till mer omfattande konsekvenser, växer för snabbt för att en trafikant ska släcka en sådan med en handbrandsläckare. Den lilla nyttan som handbrandsläckare därmed bidrar med i tunnelbränder är en begränsning av skada på egendom och själva tunnelstrukturen från personbilsbränder. Den ekonomiska vinsten av att begränsa sådana skador är dock inte stor nog för att väga upp för de höga kostnaderna för att installera och underhålla handbrandsläckare i en tunnel.

Eftersom resurser för trafiksäkerhet är begränsade och måste prioriteras där de gör störst skillnad, är det viktigt att säkerställa att resurser fördelas till åtgärder med dokumenterad effekt. Då nyttan med hjälptelefoner och handbrandsläckare inte verkar väga upp för kostnaderna, finns det anledning till att omvärdera huruvida pengarna som spenderas på dem är berättigade. Det kan få betydelse för hur brandsäkerhet i tunnlar utformas i framtiden och vilka åtgärder man satsar på.